

Satu Taavitsainen sd ym.

Lakialoite laiksi luottotietolain 33 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa esitetään säädettäväksi julkiseksi tehtäväksi luottotietorekisterin ylläpitäminen. Julkisen tehtävän valvonta kuuluu eduskunnalle ja eduskunnan oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin valvonnan piiriin.

PERUSTELUT

Suomessa vallitsee iso ongelma maksuhäiriömerkintöjen oikeellisuudesta, niiden hallinnoinnista, niiden tarkastamisesta ja rekisteristä poistamisesta.

Noin 375 000 suomalaista on saanut maksuhäiriömerkinnän — määrä vastaa lähes kymmentä prosenttia aikuisista kuluttajista. Nämä kansalaiset muodostavat huomattavan suuren luottotiedottomien ihmisten luokan.

Maksuhäiriömerkinnän myötä elämä hankaloituu monella eri tavalla, koska maksuhäiriömerkintä vaikeuttaa tai estää kokonaan asunnon, kotivakuutuksen, sähkösopimuksen, puhelinliittymän ja muiden välttämättömyyshyödykkeiden sekä joskus myös työpaikan saamisen. Velan maksaminen ei poista rekisterimerkintää, vaan maksuhäiriömerkinnät säilyvät luottotietorekistereissä 2—4 vuotta.

Erityisen ongelmallista on, että tällä hetkellä maksuhäiriörekisteri ei ole julkisen toimijan käsissä, vaan sitä ylläpitää yksityinen yritys, Suomen Asiakastieto Oy, joka on pankkien omistama.

Kansalaisilta on tullut palautetta aiheettomista maksuhäiriömerkinnöistä. Niitä on tapahtunut esimerkiksi ulosottomiehen virheen vuoksi. Virheellisiä merkintöjä ei ole kuitenkaan kaikissa tapauksissa korjattu. Tällöin ihminen asetetaan 2—4 vuodeksi luottotiedottomaan tilaan täysin syyttä.

Eduskunnan oikeusasiamies nosti vuoden 2017 kertomuksessaan esiin oikeusministeriön tietojärjestelmävirheestä aiheutuneet aiheettomat maksuhäiriömerkinnät.

Esimerkiksi eräässä tapauksessa henkilö oli jättänyt ostamansa tuotteen maksamatta, koska se ei hänen mielestään ollut luvatus mukainen. Velkomusoikeudenkäynnissä henkilö oli riitauttanut

Lakialoite LA 83/2018 vp

saatavan, mutta käräjäoikeus oli tuominnut hänet maksuvelvolliseksi. Tämän jälkeen henkilö oli maksanut laskun, mutta tuomio oli johtanut maksuhäiriömerkintään.

Eduskunnan oikeusasiamies otti asian tutkittavaksi ja totesi, että tapauksessa ei täyty maksuhäiriömerkinnän tekemisen perusteena oleva luottotietolain edellytys siitä, että merkinnän on osoitettava maksukyvyttömyyttä tai maksuhaluttomuutta.

Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan huomattava määrä velallisista oli saanut virheellisin perustein maksuhäiriömerkinnän.

Oikeusasiamies totesi, että oikeusministeriön tietojärjestelmästä ei tulisi luovuttaa tällaisia luottotietolain ja henkilötietolain vastaisia tietoja luottotietoyhtiöille ja että velallisten oikeusturvan toteutumiseksi on tärkeää, että tietojärjestelmän puutteellisesta toiminnasta johtuneet virheelliset merkinnät poistetaan luottotietorekistereistä ja vastaisuudessa estetään tällaisten tietojen luovutus luottotietoyhtiöille.

On tullut kuitenkin ilmi, ettei virheellisiä maksuhäiriömerkintöjä ole poistettu, vaikka oikeusministeriö ehdotti, että luottotietorekisterin pitäjä poistaisi virheelliset merkinnät rekisteristään.

Näyttää siltä, että merkintöjen tekemisessä ja hallinnoinnissa vallitsevat viidakon lait, ja koska maksuhäiriörekisterin ylläpitäminen ei ole julkinen tehtävä, niin virheellisiä merkintöjä ei saada korjattua. Ihmisten oikeusturva on heikentynyt. Koska maksuhäiriörekisteri on yksityisen yrityksen käsissä, ei rekisterin oikeellisuuden valvonta kuulu nykyisin eduskunnan oikeusasiamiehen toimivaltaan.

Kansalaisten oikeusturvan toteutumisen ja luottotietojen menettämiseen liittyvien epäkohtien korjaamisen takia luottotietotoiminta tulee säätää julkiseksi tehtäväksi. Lain muuttaminen parantaisi luottotietojen asianmukaista ja yhdenvertaista käsittelyä sekä edistäisi virheiden korjaamista. Julkisen tehtävän valvonta kuuluu eduskunnan oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin valvonnan piiriin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

luottotietolain 33 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään luottotietolain (527/2007) 33 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Lakialoite LA 83/2018 vp

33 §

Valvontaviranomainen

Jos luottotietotoimintaa harjoitettaessa käsitellään henkilöluottotietoja, on luottotietotoiminta perustuslain 108 ja 109 §:ssä tarkoitettua julkisen tehtävän hoitamista ja kuuluu myös siten valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen valvontatehtävän piiriin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 16.11.2018

Satu Taavitsainen sd
Ilmari Nurminen sd
Sirpa Paatero sd
Joonas Räsänen sd
Kristiina Salonen sd
Timo Harakka sd
Riitta Mäkinen sd
Ilkka Kantola sd
Sanna Marin sd
Mika Kari sd
Maarit Feldt-Ranta sd
Tarja Filatov sd
Jukka Gustafsson sd
Maria Guzenina sd
Suna Kymäläinen sd
Riitta Myller sd
Pia Viitanen sd
Tytti Tuppurainen sd
Erkki Tuomioja sd
Pilvi Torsti sd
Katja Taimela sd
Merja Mäkisalo-Ropponen sd
Maria Tolppanen sd
Ville Skinnari sd